

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Spes & Fiducia, Cuius Iudicisqve Dei, Erga Homines In Hac
Vita Existentes, Firmata**

Stengel, Georg

[S.l.], 1645

Capvt. XVIII. Deum, infinita sua clementia, omnes ad pœnitentiam
gratiarúmque actionem inuitare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49823](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49823)

veniam impetret; estque tam mitis, ut gloriosum ducat, *misereri hominum*, etiam *rem male gerentium*. Hanc indolem à Magistro suo Sancti trahunt, qui sciunt, misericordiæ esse officium, miseris succurrere.

C A P V T X V I I I .

Deum, infinita sua clementia, omnes ad pœnitentiam gratiarumq; actionem inuitare.

§. I.

Anima balneum, lachryma pœnitentis.

Anguis Christi Seruatoris tantæ est efficacitatis, ut non ille solùm delere peccata mortalium possit; sed etiam vim conferat sanguini Martyrum peccata propria abluendi, & alienis veniam impetrandi. Neque sanguini tantùm, sed etiam aquis Baptismi, & lachrymarum hanc virtutem indit. Scribit Aristoteles, fontem esse in Sicilia, in quo si aues aliq; animalia suffocata immergantur, reuiuiscant. Et multos audiui oculos testes, qui se vidisse affirmarunt, canes in antrum quoddam Italiae inductos viuos, reductos pestilenti aurâ velut mortuos; qui, si in proximum stagnû iniiciantur, ad se & vitam pristinam redeât.

Aristoteles in Admirandis cap. 28.

D d

Quis

Quis hîc non agnoscat magistrâ poenitentiaë atque lachrymarum naturam? Defuncta erat Deo Magdalena; *lachrymis cœpit rigare pedes Christi, & reuixit: audiuit enim: Remittuntur tibi peccata. Fides tua te saluam fecit: Vade in pace.* Mortuus erat Deo Petrus, quando *cœpit detestari & jurare, quia non no- uisset Christum; sed reuixit, ubi egressus foras fleuit amare.* Nimirum sciuit benignus Pater, non omnes adeo fortes fore, ut per martyria, & sanguinem fustum, peccata sua possint eluere; voluit ergo contentus esse, si vel lachrymis ea ablueremus. Hoc significauit fons ille, qui de latere Christi exiliens nos miseros mortales toties lethalibus plagis affectos, toties exanimatos ad vitam reuocauit. Nam quando *unus militum lancea latus eius aperuit, continuo exiuit sanguis & aqua.* Fons sanguinis Martyrium, fons aquæ Baptismum & Poenitentiam expressit. Siquidem, ut D. Augustinus ait: *Poenitentia languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitât, sanitatem auget, gratiam conseruat, claudis gressum, aridis copiam, cæcis restituit visum, vitia fugat, virtutes exornat, mentem unit & roborat.* Hoc conciliationis remedium Deus inimicis suis largitus est. Pro sanguine suo,
lachry-

Luc. 7. 38.

Matt. 26.
75.

Io. 19. 34.

S. Aug.
lib. de
Pœnit.

lachrymas nostras exposcit, quæ & ipsæ sanguis esse cordis perhibentur, & balneum sunt, quo animæ vulnera perfanantur. Olim veteres, in amicitia signum, sanguinem è venis extractum permiscuerunt. Vult Deus etiam nobiscum amicitiam inire, si cum precioso illius sanguine lachrymas nostras cõiungamus. Hoc antidotum est totius nostræ calamitatis.

§. II.

Nùm lachryma etiam viros deceant?

Ad acidulas & thermas, quàm cupidè homines proficiscuntur, vt corporis impetrent sanitatem? ad lachrymas cur sunt tã segnes? quibus tanta vis inest, vt Gehennæ flammæ possint extinguere? In Lycia quondam, teste Seneca, nulli fas erat lachrymas fundere, nisi muliebrem vestem induisset; quòd lachrymæ debilis & effeminati essent argumentum, & viros dedecerent. Nempe nulla res temporalis est tanti, vt fletum mereatur. At verò peccatum generans mortem æternam, vtique tanti est, vt debeat, à quocunq; etiam sanguineis lachrymis defleri. Nemo aquæ parcat, cum domus suæ incendium est restinguendum: & cum ignis inferni est opprimendus, lachrymis parcemus? Quis Da-

uide, vrsorum, leonum, Gigantis, Philisthæorum victore fortior? & tamen cum de peccato ageretur, non erubuit scribere: *lachrymis meis stratum meum rigabo*; noctu nempe, interdium autem ait: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam*: sic noctes, diésque lachrymas fudit, & quidem tam copiosas, vt lecto lauando sufficerent. Igitur etiam

*Utar ego lachrymis, sed nõ muliebriter utar:
Est quoq; qui deceat mascula corda dolor.*

Nam etsi, ex communi Theologorum sententia, exterior pœnitentia, seu confessio Sacerdoti facienda, & satisfactio pro peccatis, tantùm ad tempus, & secundùm peccati mensuram debeat necessariò durare; tamen pœnitentia interior, quâ quis de peccato commisso dolet, debet durare vsq; ad finem

S. Thom. vitæ, vt S. Thomas docet. Semper enim de-
3. p. q. 8. bet nobis displicere, peccauisse. Hinc ait,
a. 8. *Dauid: Fuerunt mihi lachryme meae panes die
Pf. 41. 4.* ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: *Ubi est
Deus tuus?* Adeò, sicut corpus pane, ita anima lachrymis pascitur amorem Dei detestationemq; peccati significantibus, & minuentibus timorem diuini furoris. Sicut enim, cum cœlum nubibus obtenebratum, fulgura

fulgura oculis, auribus tonitrua ingerit, tam diu etiam fulmina metuuntur, donec, nube in imbres resolutâ, dies iterum clarescit, & sol cœlo reddit serenitatem: ita meritò peccator, qui in conscientia versatur tempestate & mentis caligine, diuini iudicij fulgura, timores mortis, & inferni pericula formidat: at, cum compunctus in lachrymas prorumpit, spem habet diuinæ consolationis. Sinit enim se illicò molliri Deus, quando videt, mollitum esse cor peccatoris.

§. III.

Vis lachrymarum.

Quis tantæ clementiæ rex vnquam fuit, vt eodem ferè momento, flagrantissimè iratus, & rursus eidem summè placatus esset?

At de Deo dicit: *Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi; conuersus est furor tuus, & consolatus es me. Ecce Deus saluator meus, fiducialiter agam.* Quid ita? quia posuisti lachrymas meas in conspectu tuo; tanquam rem tibi acceptabilem, & tuo conspectu dignam, tibi que in primis charam. Siquidem, sicut ea, quæ in odio nobis sunt, auersamur; ita vicissim illis, quibus animus, iisdem etiam oculus adheret. A Egrotauerat Ezechias, & veniens ad eum Isaias iam dixerat: *Dispone*

Isa. 22. 1.

Psal. 55. 9.

Isa. 3. 8.

D d 3 domui

& 4. Reg. 20. domui tuae, quia morieris tu, & non viues: Ezechias autem conuertit faciem suam ad parietem, & cum lachrymis adorauit Dominum, & antequam exiret Isaias per mediam partem atrij, factus est sermo Domini ad eum dicens: *Reuertere, & dic Ezechia: Hec dicit Dominus Deus David patris tui: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymas tuas, & ecce sanavi te, &c.* Alia lectio habet: *vidi lachrymam tuam*, quasi propter primam lachrymam statim conciliatus, & sanitatem, & quindecim annos, & liberationem ab Assyrijs donarit. Potestne maior bonitas cogitari? Illata infinito Deo injuria, æterna damnatione, æterno supplicio digna, lachrymis, immò lachrymâ vnâ compensatur.

§. IV.

Etiam de malis bene sperandum.

Hæc cum ita sint, boni nunquam de salute sua desperant, sed oculos semper in cælum erigunt, semper misericordem esse iudicem credunt, atque ad pœnitentiæ remedia, ad lachrymas, adunctiones pectoris, ad confessionem recurrunt. Deniq; etiam *non est desperandum de malis*, ait S. Doctor, *sed pro ipsis, ut boni fiant, studiosius supplicandum: quia numerus Sanctorum, semper de numero auctus est*
impio-

S. Augustin. lib.
de vera
innocent.
c. 184.

impiorum Hæc est ars omnipotentis, è lapi- Matt. 3, 9.
dibus filios Abrahæ suscitantis; hic diuinæ mi-
 sericordiæ fructus, *vocantis ea, quæ non sunt*;
 hæc *dextera Excelsi, de stercore pauperem eri-*
gentis. Cuius, in luculenta historia, & exem-
 plum accipe, peccator, & documentum.

§. V.

Sceleratissima filia, ex misericordia Dei bre-
uis & efficax pœnitentia.

Dedit id, ante me, ex idoneo authore,
 Iulius Mazarinus, de quadam puella, quæ Iul. Ma-
 venustate vultus pariter, & juvenilibus ad- zarin. in
 huc annis florens, affinis earum rerum, quas Psal. 50.
 fert adolescentia, malæ educationi, malam p. 1. dis-
 reposuit mercedem. Nam in delicijs, à ma- curs. 10.
 tre, & vitæ licentia, enutrita, nimiam indul- ex lac.
 gentiam eximio dolore compensavit. Itaq; Vitræac.
 assueta facilè flecti, improbo parentis suasu, Cardinal.
 haud ægrè permota incæsto animam pol-
 luit flagitio. Nempe aptum matris suppli-
 cium erat filiæ peccatum. Quid ergo Agal-
 ma mater (nam hoc illi fuit nomen) nefan-
 di coitus exploratè gnara fecit? Dolorem,
 quem non potuit premere, in verba effudit;
 quibus acerbissimis filia aures identidem
 flagellavit, nefarium ac inauditum crimen
 comperisse se clamitans: facinus vtrique.

D d   non

non castâ, sed Iocastâ dignum, & flammis
expiandum ab eâ perpetratum esse: & quæ
alia muliebris furor suggererat. Filia cri-
men audaciùs facere, quàm patientiùs au-
dire docta, scelùsq; suum propalatum acer-
bè ferens, tollere, cum matre, exprobratio-
nem statuit. Aberat tunc pater. optima oc-
casio vindicandi. Igitur, parricidali conatu,
matri vitam lucisq; vsum, virulento phar-
maco, aufert. Vbi pater domum redijt, va-
cuàmque matrefamiliàs inuênit, tam inex-
pectato casu perculsus, filiam vultu, voce,
minis iracundissimè obiurgauit. Infelix pu-
ella vltro citròque malè se verbis acceptam,
&, quæ metus augurabatur, non ferens, ad
vltimam desperationē progressa patri quo-
que, à quo vitam acceperat, vitam adimere
decreuit. Captatâ occasione, remotisque
arbitris, ceruicem incæstam parentis sicâ
abscindit. Facinore patrato, se se in fugam
dat, asportatâ secum præcipuâ suppellectilis
parte. In ignoto loco incognita, omni fron-
tis honore valere iusso, voluptatibus extre-
mè indulfit. Neque enim aliud supererat,
quod sperare vellet. Ita diu vitam brutorum
vixit, verè errans, sicut ovis, quæ perijt. Et
perijisset, nisi eam summus pastor errantem
quæsiisset.

quæsiſſet. Vagabatur vbique miſera, &, fallendi magis temporis, quàm Numinis placandi gratia, aliquando curioſè in templum intrabat, eo ipſo tempore; quo diuini verbi præco, Dei miſericordiam, vehementi oratione, exaggerauit, addiditque, neminem, vllum eſſe, ſub cœlo, ita profundè peccatorum cœno immerſum, cui ſalutis ſpes ſit intercifa. Affectâ concione, continuò illa, omnem moram exoſa, ad concionatorem acceſſit, atque ex eo percontata eſt: *Num, quæ dixiſſet, omnia de Dei in peccatores benignitate, vera eſſent?* Veriſſima reſpondit ille, eaque, quæ publicè dixerat, pluribus inſuper argumentis confirmauit. Tum illa, *Si, inquit, ita res eſt, uti confidenter aſſeris, te obnixè rogo, Pater, ut excipias confeſſionem meam, ac me a peccatis abſoluas, ut pro me ſias pius interceſſor, apud tantam miſericordiam.* Annuit ille: confitetur illa: quâ auditâ, ſubſtitit aliquanto temporis ſpacio Pater, & cogitare cœpit, qualiſnam pœnitentia eiufce modi peccatrici eſſet præſcribenda? Suſpectum fuit hoc ſilentium puellæ, quæ illico. *Quid hoc, inquiebat, Pater, iam miſericordiam valde extollebas, & nunc videris de ſalute mea deſperare?* *Non ita, non ita,* ait Confeſſa-

426 Cap. XVIII. A Dei clementia amnes-
fessarius; ô filia, sicut cogitas, sed in tua anima
bonum opto, ut ad concionem audiendam, cra-
stino die, iterum te sistas. Quod tibi, pro salutari
pœnitentia, iniungo. Hac tam clementi pœ-
nitentiâ intellectâ, atque, ut per eius exigui-
tatem, cum nefandis flagitijs suis, compara-
tam, in diuinæ bonitatis potentias immen-
sitatemque ingressa, tanto, ob peccatorum
recognitionem, dolore vri, atque in tanta
suspiria vrgeri cœpit, ut è templo pedem
efferre non posset, sed illico cœlesti amore,
vel liquefcens, vel contabescens, animam
efflaret. Accurrunt ad cadentem homines,
& adhuc, per mortuæ genas, vberimè cur-
rentes lachrymarum riuos deprehendunt.
Nunciatur ea mors Concionatori; qui de-
functæ animam cœnobij sui Religiosis com-
mendauit. His ergo, pro ea, orantibus, de
cœlo eiusmodi vox venit: *Non est opus, ut
oretis pro ipsa; potiùs ipsa orabit pro vobis.* Hic
huius tragœdiæ epilogus est; tam citò ex
lupa agnam fecit diuina clementia, immò
vel vnica diuinæ clementiæ cogitatio.

§. VI.

*Sceleratissimi parentis breuis & efficax
contritio.*

Ac ne mulieres duntaxat delicati huius
amoris

amoris contritionisque tam potentis capaces esse videantur; etiam apud viros, *fortis est, ut mors dilectio*; adeò vt, præ dolore tam mitis Dei offensi, & ipsi, dissiliente in partes corde, emoriantur. Refert exemplum sui temporis author, qui non minùs ipse fecit, ab alijs, laudanda, quàm narrauit ab alijs cum laude gesta. Memorat igitur, in Gallia, id *fidelißima relatione traditum* accidisse. Ad Petrum de Corboel Senonensem celeberrimi nominis Archiepiscopum (qui, in tabulis Democharis numero septuagesimus secundus est, obiitque anno 1221.) vir quidam venit, qui parum honestè pudicitiam habuerat, vitiòque crescente, vim vitiumque propriæ filiæ intulerat. Is, conscientia stimulante, ac tam nefarij criminis magnitudine perculsus, pœnitentiãque tactus, prædicto Archiepiscopo, delicta sua ingenti cum dolore animi, lachrymarumque effusione, confessus, quæsiuit, an adeò grauis peccator *unquam posset, vllò dolore, vel pœna, a Domino veniam impetrare?* Cui Præful: Ne dubita, fili, inquiebat, veniam impetrabis, *si tanti mali pœnitentiam subire volueris. Et ille vehementer exclamans: Volo, inquit, etiamsi mille mortes me sustinere volue-*

Cant. 8. 6.

Thom.
Canti-
prar. lib.
2. apum.
cap. 51.
§. 7.

ris. Tanti est, Deum verè dilectum offendisse. Confessarius, hominis contritione cognita, confitenti, & ipse calidissimè collachrymatus: *Et ego, inquit, septennem tantum tibi pœnitentiæ pœnam impono. Tunc ille, quid ille? num ad nostri seculi morem & frigus vel octidui pœnitentiam detrectavit; aut questus est, pœnam esse nimis diuturnam? Nequaquam. Sed, Quid est, ait, quòd pœnitentiam mihi flagitiosissimo septennem tantum iniungis; qui si viverem usque in finem mundi, tantum facinus pœnis innumerabilibus diluere non valerem.* Hoc tanto tamque, ad satis faciendum, parato animo intellecto, Præsul, *Vade, inquit, & tres dies tantum in pane & aqua ieiuna.* Minuit pœnam, auxit dolorem pœnitentis, & ad tam fœdum facinus luendum, nullam pœnam sufficere iudicantis; qui proinde longè impotentius plorans eiulansq; ac pectus pugnīs contundens, enixissimè rogavit, ne sibi parceret, neue culpa minorem pœnam decerneret, sed *ut pœnitentiam iniungeret salutarem.* Tam accensum diuini amoris affectum supra modum admirans antistes, sciens multa dimitti multum diligenti, tandem imperio usus, *præcepit homini, ut abiret, & unum tantum*
Pater

Pater noster diceret, sciretq³ pro certo, peccatum iam sibi esse dimissum. Ad hanc tam immensam Dei misericordiam ita obstupuit incaluitque confitens, vt magnitudinem diuini ætus non caperet mortale pectus. Nec mora, dirum ille eimittens einlatum, & in terram procidens, expirauit. Nec dubia fides est, sicut Deo dignus Episcopus postea predicauit, quin idem poenitens, sine vlla alia Purgatorij poena, validissima tantum contritione purgatus, ad gloriam euolârit.

§. VII.

Quantum possit, apud diuinam misericordiam, vera contritio?

Quid primum, quid postremum dicam? quantus hinc dicendi campus? Quanta Numinis clementia? An non verè Deus rex est ille, ad quem accedens, qui decem millia talentorum debebat, debitum sanè ingens, & vrgens pondus æris alieni, tam citò, quid quid petijt, impetrauit? Siquidem *Procidens seruus ille, orabat eum dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi: Misertus autem Dominus serui illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei.* Atqui seruus, non remissionem, sed dilationem solutionis tantum petierat: Dominus autem, atque in eo Christus,

Matt, 18.

26.

stus, ait, *omne debitum dimisi tibi. cur? quoniam rogasti me.* non, quia triduo in pane & aqua in ediam sustinuisi; non quia vigilijs te macerasti; non, quia longis peregrinationibus corpus tuum fatigauisti; non, quia multis annis te, cilicio & cinere, virgis & flagris, castigauisti; non, quia in eremum ac solitudinem secessisti; sed *quoniam* animo tam contrito *rogasti me.* Merebaris quidem illis omnibus te expiare; & agnoscebas, te meruisse. Quia verò tam paratus, tamque promptus eras, pro facto, acceptaui voluntatem faciendi. *Cor contritum & humiliatum non despexi.* Tam miserante sum animo,

Ps. 50. 19. *v. sufficiat mihi, confessio tua, contritione tali stipata. Verus animi peccata retractantis dolor, apud me, ceteris rebus omnibus antecellit. Hoc puella illa patris, hoc pater iste filiae toro abominandus experti,*

Ps. 32. 5. *iam mihi æternum canunt: Delictum meum cognitum tibi feci: & iniustitiam meam non abscondi. Dixi: Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac tanta misericordia hominibus impetranda, orabit ad me omnis sanctus, in tempore opportuno, antequam scilicet tempus misericordiae finiatur, dum hæc vita*

vita durat; dum gemitus, dum suspiria, dum lachrymæ sunt salutare. Sic patri huic incæstuoso, sic incæstuosæ filia salutare fuerunt, ignemque & Inferni, & Purgatorij extinguere potuerunt. A morte pater iste transijt ad vitam; ab ipsis inferorum portis, hæc filia, ad superos, migravit. Itaque *Non est opus, ut oretis pro ipsa; potius ipsa orabit pro vobis; iam sancta, iamque exemplum, quæ paulò prius fuit scandalum.* Hæc, ad peccatorem, Christus de cælo clamat.

§. VIII.

A Concionatoribus misericordiam Dei peccatoribus impensè inculcandam esse.

Videtur mihi, cum ista voce, ipsa quoque illa beata puella, & hic diuino vir amore confossus contritioneque ipsa extinctus, de cælo, clamare: *Venite, & videte opera Dei: Pl. 65. 4. terribilis in consilijs super filios hominum. Venite, audite, & narrabo, omnes, qui timetis Deum: quanta fecit anima mea.* Atque in primis, vos Concionatores, qui meritò sæpe fulminatis in peccatores, & illis iustitiam iramque diuinam inculcatis; illud etiam sedulò memento, ut homines in spè erigatis, altissimisque vocibus identidem clametis: *Quoniam tu, Pl. 85. 4. Domine, suavis & mitis: & multa misericordia*

die omnibus inuocantibus te. Multi magis se
finunt duci spe, quàm impelli timore. Res
violenta est metus, quæ non diu durat, nisi
amore fulciatur. Amorem conciliat occasio
sperandi. Sperandi maxima & occasio, &
caussa est agnitio diuinæ bonitatis, ob v-
num gemitum, & vnam lachrymulam, mil-
le flagitia condonantis. Hanc, vos Dei præ-
cones extollite; hanc mortalibus ob oculos
ponite: hanc omni arte, omnibus coloribus
exornate. dici nimium non potest, vbi est
infinitum. Non tot desperarent, si scirent,
Deum promptiorem esse ad dandam veniam;
quàm homines ad accipiendam. Verè Deum

S. Augu-
stin. serm.
4. de Na-
tuit. De-
min. su-
per Ps. 94.
Idem Au-
gustin. in
Psal. 58.

nouit, qui in Deum confidit. *Ille negat Deum,
qui eum peccata dimittere non credit.* Item *Dei
misericordia est, ut peccata nostra dimittat.*
*Nam si vellet pro meritis agere, non inueniret,
nisi quos damnaret.* Denique Dauidem audi-
te: *Deus meus, misericordia mea,* inquit. *Non
inuenit impletus bonis Dei, quid appellaret
Deum suum, nisi misericordiã suam.* O nomen,
sub quo nemini desperandum! *Deus meus,* in-
quit, *misericordia mea.* Hæc beata illa mihi
videtur ad Concionatores, de cælo clamare.
Agite, concionatores, idem clamate ad pec-
catores: vt qui Dauidem secuti sunt peccan-
tem,

tem, sequantur etiam pœnitentem. Esto Bethsabæam vitiârint, esto Vriam occiderint, & adulterium homicidio cumulârint; possunt tamen lachrymis & illam fœditatem, & hunc sanguinẽ emundare, vt multos antecedant, qui sibi de innocentia superbè ipsis applaudunt. *Multi erunt nouissimi primi.* Hoc autem dicebat, vt nec illi torperent, tanquam redire non possent; nec hi præsumerent, tanquam stent immoti. Hoc & Ioannes exclamans aiebat: Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraha. Ne igitur confidamus stantes, sed nobis dicamus: Qui stat, videat, ne cadat. Neque iacentes desperemus, sed dicamus: Nunquid qui cadet, non adijciat, vt resurgat? Nam & Indas prius filius regni erat, & postea factus est gehennæ filius: & multi, postquam in ipsum ascenderunt celi verticem, & in desertis morati sunt, quod paulò torpuerint; supplâti sunt, & ad ipsum malitiæ barathrum denenerunt. Alij rursus illinc ascenderunt in celum, & ex orchestra, ad Angelicam migrâre conuersationem; & tantam virtutem exhibuerunt, vt expulerint demones, & alia multa fecerint signa.

Matt. 19.
30. S.
Chrysoft.
hom. 77.
ad populum.

☩):(o):(☩

Ee

§: IX.

§. IX.

*Confessarijs cum confitentibus paternè
agendum esse.*

Sed neq; Confessarios non compellat vtraque hæc historia, monétque, vt se Patres esse, aut paternos iudices oportere, meminerint. Si Dei vices agunt, Dei clementiam imitentur, neque sint in homines, homines ipsi, Conditore suo, immitiores. Sciant se quoq; iudicandos. Qualem ergo ipsi cupiunt habere iudicem Deum, tales & ipsi se se iudices exhibeant. Quid medicus prodest, qui vulnera non sanat, sed exasperat? & piagas detegenti plagas accumulatur? Itaque qui paternè vult agere cum poenitente, contritionem eliciat, non indignationem: in ipem peccatorem erigat, non conijciat in desperationis abyssum. Etsi enim nonnullis in saxum induratis malleo opus, est, vt conterantur; cum quibus si leniter agas, laudare eos videberis, & in peccatis confirmare; qui vtique fortiter tangendi sunt, vt, per callum, dolorem persentiscant: sunt tamen alij, qui acri monitione penitus franguntur, quos quocunque flectas, si diuini amoris ac misericordiæ adhibeas suauitatem. His & concionator, & confessarius Deum iustum quidem,

quidem, sed, in hac vita maximè, clementem ante oculos ponat; illum nempe Deum, qui *vocat auersos, donat peccata conuersis. patiens est super peccatores, donec conuertantur.*

Quandocunque conuersi fuerint: præterita obliuiscitur, futura promittit. Hortatur pigros, consolatur afflictos, docet studiosos, adiuvat dimicantes, neminem deserit laborantem & exclamantem ad se: donat vnde sibi sacrificetur, ipse tribuit, vnde placetur. Hoc magnum misericordie tempus, non nos transeat. Venturum est enim iudicium. Et tunc erit pœnitentia, sed infructuosa. Huiusmodi conciones, hamus sunt, quo trahuntur etiam in magno peccatorum pelago natantes: prunæ sunt, quibus bona indoles liquefcit: flammæ sunt, quibus etiam frigida corda incenduntur.

X.

Mundum beneficijs diuinis plenum ad gratiarum nos actionem vocare.

Quis beneficium nouit, & non amat? Quidquid huc vsq; laboratum est, laboratû est, vt Deum bonum, justû, misericordem, facientem omnibus bene, nosceremus. Vel Seneca hunc ex hac notitia fructum agnouit: nam contra Epicurum disputans, qui Deum non esse de nobis sollicitum, nec conferre nobis

Et

vlla

S. Augu-
stin. in
Psal. 32.
serm. 1.

Senec.
lib. 4. de
benef. c.
§. 6. 7.

vlla bona, sacrilegâ inscitiâ, docebat, negat
vllum esse, ad quem aliquid, ex illo benignis-
simo fonte, non manârît. *Non dat Deus
beneficia, inquit, sed securus & negligens no-
stri auersus à mundo aliud agit, aut (quæ maxi-
ma Epicuro fœlicitas videtur) nihil agit, nec
magis illum beneficia, quàm iniuriæ tangunt.
Hoc qui dicit, non exaudit precantium voces,
& undique sublatis in calum manibus vota fa-
cientium priuata ac publica. Quod profectò non
fieret, nec in hunc furorem omnes mortales con-
sensissent alloquendi surda numina, & ineffica-
ces Deos, nisi nossent illorum beneficia nunc vl-
trò oblata, nunc orantibus data, magna, tem-
pestiua, ingentes minas interuentu suo soluen-
tia. Quis est itaq; tam miser, tam neglectus, quis
tam duro fato, & in pœnam genitus, ut non tan-
tam Deorum munificentiam senserit? ipsos
complorantes, sortem suam, & querulos circum-
spice, inuenies non ex toto beneficiorum cœlestiũ
expertes, neminem esse, ad quem non aliquid ex
illo benignissimo fonte manauerit. Parum autem
id quidem nascentibus ex æquo distribuitur? ut
quæ sequuntur in aequali dispensata mensura
transeamus, parum dedit natura, cum se dedit?
Non dat Deus beneficia? Vnde ergo ista, quæ
possides? quæ das? quæ negas? quæ seruas? unde
hæc*

hæc innumerabilia oculos aureis & animum
 mulcentia? Vnde illa luxuriam quoq; instruens
 copia? neq; enim necessitatibus tantummodo no-
 stris prouisum est, vsq; in delicias amamur. Tot
 arbusta non vno modo frugifera, tot herbae salu-
 tares, tot varietates ciborum, per totum annum
 digesta, ut inertis quoque fortuita terra alimen-
 ta præberent. Iam animalia omnis generis, alia
 in sicco solidoque, alia in humido innascentia, a-
 lia per sublime dimissa, ut omnis rerum nature
 pars tributum aliquod nobis conferret. Flumi-
 na hæc amœnissimis flexibus campos cingentia,
 illa præbitura commercijs viam, vasto & na-
 uigabili cursu vadentia, ex quibus quadam, sta-
 tis diebus, mirabile incrementum trahunt, ut
 anhela & feruenti subiecta cœlo, loca subita vis
 æstiuæ torrentis irriget. Quid medicatorum tor-
 rentium venæ? quid in ipsis littoribus aquarum
 calentium exundatio? Te, Lari maxime,
 tæque, Fluctibus & fremitu, assurgens Bena-
 ce, marino. Si pauca quis tibi donasset iugera,
 accepisse te diceres beneficium, immensa terra-
 rum latè patentium spatia negas esse beneficia?
 si pecuniam tibi aliquis donauerit, & arcam
 tuam (quoniam id tibi magnum videtur) im-
 pleuerit, beneficium vocabis. tot metalla defo-
 dit, tot flumina emisit in aëra, super qua decur-

runt sola aurum vehentia: argenti, aris, ferri
 immane pondus omnibus locis obrutum, cuius
 inuestigandi tibi facultatem dedit, ac latentium
 diuitiarum, in summa terra, signa disposuit. ne-
 gas te accepisse beneficium? Si domus tibi do-
 netur, in qua marmoris aliquid resplendeat, &
 tectum nitidius auro aut coloribus sparsum, num
 mediocre munus vocabis? Ingens tibi domici-
 lium, sine ullo incendiij aut ruine metu, struxit,
 in quo vides non tenues crustas, & ipsa, qua se-
 cantur, lamina graciliores, sed integras lapidis
 pretiosissimi moles, sed totas varia distinctaq;
 materia, cuius tu paruula frusta miraris, te-
 dum verò aliter nocte, aliter interdum fulgens:
 negas te vltimum munus accepisse? & cum ista,
 qua habes, magno aestimes, quod est ingrati homi-
 nis, nulli debere te iudicas? Vnde tibi istum,
 quem trahis spiritum? Vnde istam, per quam
 actus vitæ tuæ disponis atque ordinas, lucem?
 Vnde sanguinem, cuius cursu vitalis contine-
 tur calor? Vnde ista palatum tuum saporibus
 exquisitis ultra sarietatem lacessentia? Vnde
 hæc irritamenta iam lassæ voluptatis? Vnde ista
 quies, in qua putrescis ac marces? nonne, si gra-
 tus es, dices? Deus nobis hæc otia fecit.

Namque erit ille mihi semper Deus, illius

ALAM

Sape

Sæpe tener nostris ab quilibus imbuet agnus.
 Ille meas errare boues, ut cernis, & ipsum
 Ludere, quæ vellem, calamo permisit a-
 gresti.

Ille Deus est, non qui paucas boues, sed qui per totum orbem armenta dimisit, qui gregibus ubiq; passim vagantibus pabulum præstat, qui pascua hibernis æstiva substituit, qui non calamo tantum cantare, & agreste atque inconditum carmen, ad aliquam tantum oblectationem, modulari docuit, sed tot artes, tot vocum varietates, tot sonos, alios, spiritu nostro, alios, externo, cantus edituros commentatus est. Neque enim nostra ista, quæ inuenimus dixeris, non magis, quam quòd crescimus, quam quòd ad constitutum tempus sua corpori officia respondent. Nunc puerilium dentium, nunc ad surgentem iam ætatem, & in robustiorem gradum transeuntem pubertas, & ultimus ille dies fugienti viæ terminum ponens? Insita sunt nobis, omnium ætatum, omniumque artium semina, magisterque ex occulto Deus producit ingenia; immò producit omnia, & producit sapientissima bonitate temporata, ut jure ubique dicere possimus: Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum, in uniuersa terra?

Psal. 8. 12

§. XI.

Nomen Domini, & de beneficijs, & de seipso, amabile atq; admirabile esse.

Immo, quàm amabile? Idcirco dicitur:

Cant. i. 3. *Oleum effusum nomen tuum, ideò adolescentule dilexerunt te; quæ oleo atque odore tantæ benignitatis vbique spirantis suauissimè trahuntur. Quanquam adolescentula, vocan-*

Orig. in lib. duar. homil. in Cantic. S. Gregor. Nysseni. orat. 1. in Cantic.

tur, vt exponit Origenes, animæ in virtute nondum perfectæ, sed incipientes. Hæ enim, teste S. Gregorio Nysseno, sunt, quæ idcirco Deum diligunt, quia sentiunt nominis illius effusionem, fragrantiam, & suauitatē. Perfecti non spectant eiusmodi suauitates. Amant enim Deū propter Deum; amant, vt ament: quippe amor verus non est mercenarius, sed liberalis. Amor verus

Rom. 14. 8.

ille est, qui ait: *Siue viuimus, siue morimur, Domini sumus.* Siue extollimur, siue deiicimur, Dominum diligimus. Siue percutiat, siue fanet, Dominum amamus. Siquidem,

S. Chrysost. hom. 1. ad popul. Rom. 8. 35.

vt Chrysostomus ait: *Amantis est, nunquam ab his absistere, quæ placent amato: sed dicere: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculū? an persecutio? an gladius? Quare de his, in alijs libris differendum est; vt disca-*

discamus & illud dicere, quod sequitur: *In his omnibus superamus, propter eum, qui dilexit nos. Diligit enim etiam, cū punit. Quam ob causam, multò magis exclamandum est: Domine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum, in uniuersâ terrâ? Quod etiam vt, hoc titulo, admirabile esse, scias. LECTOR,*

Psal. 8. i.

*Id quod maxime, in orbe, miror, hoc est:
Oderunt homines Deum, nec vllam
Nouerunt ody inuenire causam.*

F I N I S.

OMNIA AD MAIOREM DIVINÆ
BONITATIS GLORIAM.

Cum facultate Superiorum.

Ff 5

INDEX